

Skriftlig eksamen i Metode 2

"1864"

Fahrudin Avdibegović

Metode 2, tilvalg

Historiestudiet, Syddansk Universitet

Antal anslag: 23812

INDHOLDSFORTEGNELSE

1. Indledning.....	3
1.1. Spørgsmålsanalysen og afgrænsning	3
2. Den kildekritiske analyse.....	4
2.1. Kongens rolle	4
2.2. D.G. Monrads rolle	6
2.3. Delkonklusion	8
3. Fortællingsanalyse	9
3.1. Monrads redegørelse (T5)	9
3.2. Danmarks Killing Fields (T8).....	10
3.3. En gang til Golgata (T9)	10
3.4. Urtraumet fra 1864 (T10)	11
3.5. 1864 – da Danmark næsten gik under (T11)	11
3.6. Mulige årsager til forskellige fortællinger	12
4. Konklusion.....	13
Litteratur	15

1. INDLEDNING

I denne eksamensopgave vil jeg diskutere hvilke roller den danske konge Christian IX og regeringschefen (konseilspræsident) D.G. Monrad indtog i forbindelse med rømningen af Dannevirke.

I første del af opgaven, der indbefatter den kildekritiske analyse, vil jeg diskutere de ovennævnte personers rolle i forhold til opgivelsen af stillingen ved Dannevirke. I den anden del vil jeg ved hjælp af fortællingsanalysen undersøge hvilke fortællinger om krigen i 1864 kommer til udtryk i teksterne 5, 8, 9, 10 og 11. Afslutningsvis vil jeg diskutere mulige årsager til disse forskellige fortællinger om krigen i 1864.

1.1. SPØRGSMÅLSANALYSEN OG AFGRÆNSNING

Ved det første spørgsmål om de ovennævnte personers roller forstår jeg afklaringen om, hvilke positioner de havde og hvilke handlinger de gjorde ift. beslutningen om opgivelsen af de militære stillinger ved Dannevirke i 1864. Begrebet *roller* kan også inkludere de implicite akter kongen og/eller konseilspræsidenten udførte, altså de handlinger, der ikke nødvendigvis var direkte årsager til senere beslutninger, der er relevante ift. denne tekstrammes første spørgsmål. Jeg vil udelukkende beskæftige mig med perioden fra den 3. februar og til den 11. februar 1864, altså tiden lige inden afgørelsen om rømningen af Dannevirke og nogle dage efter.

Jeg har valgt at sætte fokus på kilder, der kan levnsudnyttes, bl.a. de telegrammer fra major Ankjær og konseilspræsidenten Monrad fra tekst 6, referatet fra det ekstraordinære møde i Folketinget (tekst 3), som er et offentligt dokument, samt statsrådsprotokollen (tekst 4), der er af konfidentiel karakter. Desuden vil jeg inddrage beretninger såsom Kriegers dagbog (tekst 1), Holtens og Traps erindringer (hhv. tekst 6 og 7) og Monrads redegørelse (tekst 5), der på trods af datering, og i visse tilfælde den tvivlsomme kildegenre, er interessante og relevante ift. belysning af kongens og konseilspræsidentens roller i forbindelse med tilbagetrækningen fra Dannevirke. Jeg vil ikke benytte tekster 8, 10 og 11, da de ikke har den nødvendige udsagnsevne eller relevans til det første stillede opgavespørgsmål, nemlig hvilke roller

kongen og konseilspræsidenten indtog i forbindelse med rømningen af Dannevirke. Desuden vil jeg pga. denne tekstrammes begrænsede omfang ikke gå i dybden med de opståede misforståelser ifm. kongens protokolindhold (fx trykfejl og forskellige publiceringer).

2. DEN KILDEKRITISKE ANALYSE

2.1. KONGENS ROLLE

Slaget ved Mysunde foregik den 3. februar 1864 og konge Christian IX be-
 fandt sig, ifølge admiral Irminger, ved kamppladsen allerede dagen efter
 (T7, s.28, l.95). Lidt senere var han ved de danske stillinger syd for Gottorp,
 hvor Irminger, oberst Dahl og konseilspræsident Monrad forsøgte at over-
 bevise kongen at trække sig nordpå, da "[...] det næste Dag formodentlig
 vilde komme til en Kamp [...]" (T7, s.28, l.100), hvilket lykkedes, da de men-
 te, at det ikke ville være en konge værdigt at blive ved fronten i tilfælde af et
 dansk nederlag. Den samme aften, lige efter midnat, ønskede kongens for-
 bindelsesofficer Dahl at mødes med Monrad, hvor officeren foreslog, at
 Monrad skulle "[...] bevirke Stillingens Opgivelse" (T2, s.9, l.18), altså, at
 han skulle påvirke general de Mezas og overkommandoens beslutning.
 Kongen ønskede, ifølge Monrads optegnelse, at overkommandoen skulle
 opgive stillingerne ved Dannevirke, da han frygtede, at den danske hær ville
 blive ødelagt af en meget mægtigere fjende. Samtidigt var kongen bange
 for, at de Meza havde misforstået krigsministeren Lundbyes instrukser (T2,
 s.9, l.21), da han opfattedes af regeringen som en person, der kunne vælge at
 kæmpe til den sidste mand (T9, s.31, l.73), hvilket ikke var i regeringens in-
 teresse. Det er interessant, at Monrad i sin tale til ekstraordinært møde i Fol-
 ketinget påpegede, at kongen ikke blandede sig i overkommandoens beslut-
 ninger (T3, s.12, l.40). Så der er flere kilder, der peger i retning af, at kon-
 gen var interesseret i at Dannevirke rømmedes, simpelthen ud fra de militæ-
 re interesserer, for så vil den danske hær være skånet mod en sandsynlig
 ødelæggelse. Selvom der ikke er et klart bevis for, at kongen havde påvirket
 krigsrådets beslutning om rømning (udover det nævnte møde mellem Mon-
 rad og Dahl), kan det ikke udelukkes, at kongen havde, i det mindste impli-

cit, udtrykt sin bekymring til officerer under sit ophold i Gottorp, ligesom han gjorde, ifølge kabinetssekretæren Trap, i et telegram til dronningen (T7, s.27, l.91). Trap nævner også, at efter Dannevirkes rømning opstod der rygter i befolkningen, at kongen påvirkede de Mezas beslutning (T7, s.27, l.72), men senere refererede han til kaptajn Moltke, der også var med i krigsrådet, der afviste sådanne påstande (s.27, l.81). Desuden beretter Trap, at han bragte ordenerne til Flensborg til soldaterne efter slaget ved Mysunde, og at de ikke ville blive uddelt på det tidspunkt ”havde man villet retirere” (T7, s.27, l.86). En direkte påvirkning fra kongens side kan man altså ikke påvise med sikkerhed. Monrad selv havde noteret i sine optegnelser, at kongen til sidst gav ham ret i, at ”Kommandoen maa tage en fri Beslutning” (T2, s.10, l.47).

Da Monrad spurgte stabschefen Kauffmann, om krigsministerens instruks skulle være utydelig, svarede denne, at hæren skulle nok kæmpe mod fjenden (T2, s9, l.37). Dette understøttes også af Monrads telegram til major Ankjær den 6. februar (T6, s.21, l.108), samt referatet af et ekstraordinært møde i Folketinget d. 7. februar, hvor Monrad holdt en tale (T3, s.12, l.49). At hærens oprindelige plan var at kæmpe, legitimeres også i kabinetssekretær Traps erindringer, der bekræfter, at Kauffmann udtalte, at ”[...] Stillingen vilde blive forsvaret” (T7, s.26, l.50), selvom tropperne var i dårlig forfatning bl.a. pga. kulden. Man skal dog have for øje, at Trap var kongens personlige sekretær, at han havde et anstrengt forhold til Monrad (T7, s.25, l.11), samt at Traps beretninger i hans erindringer kunne have været farvet af, at han ville promovere sine egne eller kongens interesser.

Den 4. februar var kongen og regeringschefen i Flensborg, hvor kongen havde ytret, at han ønskede at blive nær Dannevirkes stillinger (T2, s.10, l.51). Monrad og andre mente, at kongen burde tage til Sønderborg, for hvis Dannevirke skulle falde, kunne kongen derfra styrke troppernes moral (T2, s.10, l.59). Kongen var ikke tilfreds med forslaget og ønskede egentlig at bestemme selv, men blev overtalt af Monrad (T2, s.10, l.67) til at tage af sted til Sønderborg. Kilden til disse begivenheder er Monrads optegnelser dikteret til C.F. Allen, men først refereret af Sørensen næsten tyve år senere. Kildens (tids)relevans er stærkt nedsat, ligeledes er den ikke fremstillet som

en egentlig primær kilde¹, men først gennem andet led, som er Sørensen's manuskript. Dog er kilden vigtig, især da i denne opgave er der et begrænset antal af upartiske førstehåndskilder², da optegnelserne er dikteret af Monrad selv (med hans egen synsvinkel), og han er en af nøglepersonerne ift. opgavespørgsmålet.

Den samme aften fik kongen meddelelsen fra de Meza, at krigsrådet har besluttet at rømme Dannevirke og kongen underrettede med det samme Monrad, hvilket også nævnes af Trap i hans erindringer (T5, s.26, l.21). Monrad skriver i sine optegnelser, at kongen sendte et telegram til generalen og at han udtrykte sin tilfredshed med krigsrådets beslutning (T2, s.10, l.75), hvilket han også gentog i sin redegørelse fra 1880: "[...] det var [kongens] Overbevisning, at det vilde have været en Ødelæggelse for Hæren, om den ei i Tide havde forladt Dannevirke" (T5, s.17, l.54). Et muligt problem med kilden kunne være, at Monrad skrev redegørelsen i brevform 16 år efter begivenhederne, alene ud fra sin hukommelse, samt at den ikke indeholder nogle referencer til andre kilder, der kan underbygge hans påstande.

2.2. D.G. MONRADS ROLLE

Monrads rolle i forbindelse med rømning af Dannevirke er noget mere broget og kompleks end kongens rolle. Dette skyldes, at der er langt flere henvisninger til begivenheder med Monrad som en nøgleperson i de opgivne kilder end der er med kongen. Telegrammerne, der er en del af uddraget af Holtens erindringer (tekst 6), er de tidsmæssigt tætteste og relevante kilder vi har ift. begivenheder omkring rømningen af Dannevirke. I det første telegram fra den 6. februar spurgte krigsminister Lundbye undrende Monrad om han viste noget til Dannevirkes rømning og samtidigt krævede han en undersøgelse af overkommandoen (T6, s.21, l.32). Monrads startede sit svar med at skrive, at hverken han eller kongen havde udøvet indflydelse på krigsrådets beslutning (T6, s.21, l.101), hvilket er noget af et kuriøst svar, da krigsministeren ikke spurgte om det. Desuden nævnte Monrad, at han havde

¹ Olden-Jørgensen, Sebastian. Til kilderne, 2001: 74.

² Busck, Steen. Kildekritisk tekstsamling, 2008: 22.

udtrykt sin mening til de Mezza og Kauffmann, nemlig den, at han gerne så mindst 2/3 dele af hæren ved Dybbøl (T6, s.21, l.106). Senere gav regeringschefen sin mening, at tropperne var gennemvåde og trætte og at han havde fuld tillid til krigsrådet (T6, s.21, l.121). Selvom telegrammerne var gengivet i Holtens erindringer, er de en pålidelig kilde, da Holten har afleveret telegrammerne til Rigsarkivet (T6, s.19, l.79), hvor de angiveligt stadig ligger og er tilgængelige, samt at Holten først og fremmest var en embedsmand, ansat af staten.

Ved sin tale ved det ekstraordinære møde i Folketinget den 7. februar sagde Monrad, at han tog med kongen til de danske stillinger for at sikre sig, at kongen ikke blandede sig i krigsrådets beslutninger, hvilket der heller ikke skete (T3, s.12, l.43). Monrad kunne ikke give et svar om, hvorfor krigsrådet tog beslutningen om rømning af Dannevirke, da han endnu ikke havde set de Mezas protokol fra krigsrådets møde (T3, s.13, l.78). Men samtidigt var han enig i krigsministeren Lundbyes krav om at indkalde de Meza og Kauffmann til København for at få en forklaring (T3, s.13, l.84). Minister Krieger bekræfter dette krav om undersøgelsen i sin dagbog (T1, s.8, l. 8). I sin redegørelse skrev Monrad, at overkommandoen havde handlet selvstændigt ved rømningen af Dannevirke (T5, s.17, l.40). Senere beklagede Monrads sekretær Holten i sine erindringer, at Monrad gav efter for krigsministerens ønske om at afskedige de Meza, da Holten mente, at de Meza handlede i henhold til instrukser (T6, s.25, l.256) og at krigsministeren ønskede afskedigelsen af de Meza pga. sin forfængelighed, da denne tog beslutningen om rømning uden at spørge ham (T6, s.25, l.249). Dette bekræftes også af kongens sekretær Trap, der citerer Monrad: ”Krigsministeren er meget vred, dog ikke saa meget over Opgivelsen, som over at han ikke forinden var underrettet” (T7, s.27, l.56).

På sin sejlads fra Sønderborg til Flensborg dikterede Monrad til Holten et proklamationsudkast for kongen til hæren (T6, s.23, l.174), der skulle afleveres til kongen i Sønderborg. I Flensborg sendte Monrad et telegram til krigsministeren med proklamationsudkastet. På sin rejse til København den 7. februar, erfarede Monrad, at udkastet blev publiceret af krigsministeren

(T6, s.23, l.206), hvilket i høj grad overraskede regeringschefen, da det jo kun var et udkast. Krigsministeren følte sig nødsaget at publicere noget, da der var et stort antal utilfredse borgere i København, der ikke syntes godt om hverken Dannevirkes rømning eller politikernes håndtering af krigen. Desuden er det muligt, at krigsministeren offentliggjorde udkastet, da han følte sig overset i beslutningerne omkring rømningen. Dette medførte dog, at masserne rettede deres vrede imod bl.a. Monrad (T6, s.24, l.231) da han ankom til København.

2.3. DELKONKLUSION

Ved sontring af de vedlagte kilder kan man konkludere, at der er flere førstehåndskilder, bl.a. den konfidentielle statsrådsprotokol og det offentlige referat af det ekstraordinært Folketingsmøde, men at flere af dem er såkaldte senere kilder, altså udgivet flere år efter begivenhederne i begyndelsen af februar 1864, fx Monrads redegørelse, Holtens og Traps erindringer.

Ud fra de inkluderede kilder er det meget svært at komme med en klar udmelding om præcise rollefordelinger ifm. Dannevirkes rømning, bl.a. fordi vi mangler flere afgørende kilder, fx krigsrådets protokol samt krigsministeriets indledende instruks til generalen den Meza. Men det er sandsynligt, at hverken kongen eller regeringschefen havde en aktiv rolle i selve beslutningen om tilbagetrækningen fra Dannevirke. Der er flere kilder, der peger på, at denne beslutning er taget udelukkende af de Meza og krigsrådet (bl.a. statsrådsprotokol T4, s.15, l.27; kongens proklamation T7, s.29, l.134; Monrads tale til Folketinget T3, s.13, l.58), og altså uden (direkte) påvirkning af hverken kongen eller regeringschefen. Ligeledes får man et indtryk af, at kongen havde en egenrådig indstilling og indledningsvis ønskede at blande sig, fordi han frygtede for sin hærs skæbne, men at han ikke gjorde det, dels pga. Monrads reaktion om ikke at blande sig i krigsrådets og krigsministerens affærer, og dels pga. begrænsning i sine magtbeføjelser.

Monrad var, ligesom kongen, tilhænger af Dannevirkes rømning, da han mente, at hæren skulle forblive nogenlunde intakt, som allerede nævnt i Monrads telegram til major Ankjær, hvor han gerne så, at mindst 2/3 dele af hæren måtte kunne bevares (T6, s.21, l.105), samt i Monrads redegørelse

(T5, s.16, l.10). Dette er også Glenthøjs konklusion (T9, s.31, l. 64). Derfor var det urimeligt, at man stemplede Monrad for bl.a. at være skyldig i rømningen, der senere var med til at koste ham posten som konseilspræsidenten. At Monrads facon, hans ”manglende menneskekundskab og omgængelighed” (jf. Trap, T7, s.25, l.11), samt umiddelbare uoverensstemmelser med minister Krieger, der muligvis nærrede en vis mistro mod regeringschefens forklaring om, at han var overrasket over krigsrådets beslutning om rømning (T1, s.8, l.13), bidrog til dæmonisering af hans politiske virke, er en anden sag.

3. FORTÆLLINGSANALYSE

I det følgende afsnit vil jeg ved hjælp af fortællingsanalysen undersøge, hvilke fortællinger om krigen i 1864 kommer til udtryk i teksterne 5, 8, 9, 10 og 11. Behandling af teksterne vil foregå i omtrent kronologisk rækkefølge, altså T5, T8, T9, T11 og T10.

3.1. MONRADS REDEGØRELSE (T5)

Konseilspræsidenten Monrad forsvarede dansk tilbagetrækning fra stillingerne ved Dannevirke ved at påpege den danske hærs manglende størrelse og styrke ift. de mægtige preussiske og østrigske armeer (s.16, l.13). Som aktør i de relevante begivenheder stiller han sig som kongens ledsager, hvis ”Opgave var det [...], at forebygge, at Kongen kom i en falsk Stilling ved at træde ind mellem Krigsministeren og Overkommandoen, og at hindre, at der faldt et Ansvar paa ham derved, at han tog en afgjørende Beslutning.” (s.16, 34-37). Med andre ord tog Monrad ansvar både som den, der ønskede at bevare den daværende afgrænsning af magtbeføjelser og at beskytte kongen mod ansvaret om beslutningen, der ikke skulle foretages af ham selv.

Som fortæller ønskede Monrad at fremstå som en stærk leder, hvis beslutninger og handlinger, især i hårde tider som i 1864, skulle være en god regeringschef værdig. I spørgsmålet om beslutningsprocessen om rømningen af Dannevirke, skrev han, at overkommandoen med de Meza i spidsen handlede selv (s.17, l.40). Samtidigt understreger Monrad, at han ikke blandede sig i overkommandoens beslutninger ved at ikke tilkendegive ”[...] hverken Bi-

fald eller Mishag” (s.17, l.49). Dette er et eksempel på Monrads en komplet frasigelse af ansvaret for de danske troppers tilbagetrækning fra Dannevirke uden kamp, især da det er kendt, at den beslutning var særdeles upopulær blandt befolkningen, der umiddelbart efter hændelsen bebrejdede bl.a. regeringschefen (se evt. T6, s.24, l.230). Afslutningsvis påpegede han, at kongen i hans fravær ytrede, at han (Monrad) havde en del i beslutningen om rømmingen, dog var han påpasselig med at angribe kongen verbalt og konstaterede blot, at kongens udtalelse blot var et tegn på, at kongen selv ikke havde noget at gøre med beslutningen (s.17, l.57).

3.2. DANMARKS KILLING FIELDS (T8)

Bandet Lars Lilholt Band former sin fortælling omkring ordene *1864, politikernes tabte krig og soldater*. Allerede i den indledende strofe er det klart, hvem er skurken i sangen: *Politikerne lagde landet øde...* Det er tydeligt, at bandet heroiserer militæret, begræder deres offer og den efterfølgende position, og samtidigt giver skylden til politikerne for den tabte krig: *Tilbagetogets helte mødte tavshed / hvisken om forræderi / da de kom hjem med sårfeber og mareridt / fra politikernes tabte krig – i 1864*. Mens bandet hylder soldaternes tapperhed, angriber det politikernes fejhed og regeringschefens inkompetence: *På afstand kan man ikke lugte krudt / og bajonetter og panik / og statsministeren fattede aldrig alvoren i bulletinerne han fik*.

At man vælger at kalde sangen *Danmarks Killing Fields*, med en sandsynlig reference til massedrab i Cambodja under borgerkrigen i 1970erne, kunne muligvis skyldes, at bandet ønsker at beskrive befolkningens sindstilstand efter den militær-politiske katastrofe, der ramte Danmark i 1864, hvor landet tabte store landområder. Bandet bruger poetiske virkemidler og overdrivelsen (der døde, trods alt, ikke nær så mange mennesker i 1864, som under den førnævnte borgerkrig i Cambodja) for at tegne et billede af konflikten og nederlaget, der alene skyldes politikernes uduelighed, arrogance og dumhed, der kostede soldaters liv og store tabte områder.

3.3. EN GANG TIL GOLGATA (T9)

Glenthøj tegner et afbalanceret billede af den øverste general de Meza, som

på den ene side er en decideret hypokonder (s.31, l.25) og på den anden side en standhaftig person, der hellere ville dø end ”at beordre et tilbagetog” (s.31, l.36). Modsat bl.a. Lars Lilholt Bands tekst (T8), forsvarer Glenthøj Danmarks daværende politiske elite, der handlede i tidens og situations ånd, hvor den under begyndelsen af krigen var klar over, at den stod over for den mægtige fjende. Samtidigt vurderer han, at Monrad ikke var krigsliderlig da han mente, at den danske hær kunne tåle tab mellem en tiendedel og en tredjedel før den kunne forlade Dannevirke, men at han blot spillede efter de daværende politiske regler simpelthen for at vinde andre europæiske landes velvilje (s.31, l.70). Glenthøj forsvarer officerernes beslutninger og politikernes handlinger som nødvendige i spillet om at forhindre ødelæggelsen af den danske hær ved Dannevirke (s.32, l.107), hvilket er et klart revisionistisk standpunkt, der afløste en mere populistiske mening, i lighed med den der er fremstillet i Lars Lilholt Bands sang fra 2012 (T8).

3.4. URTRAUMET FRA 1864 (T10)

Weekendavisens anmeldelse af Glenthøjs værk *1864* dvæler især ved forfatterens fortælling om den såkaldte *selvpiskertradition*, altså at den danske udenrigs- og sikkerhedspolitik blev, efter ”selvovervurdering, nationalromantisk rus, [...] og manglende forståelse for Danmarks placering i europæisk politik” (s.33, l.29), baseret på et langt mere rationelt grundlag. Anmelderen er enig med Glenthøjs linje og mener, at bogen har sin berettigelse bl.a. på grund af de komplekse politiske omstændigheder, der førte til krigen i 1864 og samtidigt medgiver han forfatteren, at danske politikere var klar over situationens alvor og forsøgte at få de bedste ud af en yderst alvorlig politisk krise (s.33, l.83).

3.5. 1864 – DA DANMARK NÆSTEN GIK UNDER (T11)

Uffe Østergaard er kritisk overfor Danmarks daværende politiske elite og beskylder dem for at være politisk uvidende og naive: ”I politik er mangel på viden om realiteterne værre end umoral” (s. 34, l.171). Han henviser bl.a. til den danske regerings underskrivelse af Novemberforfatningen af 1863 (s. 34, l.160), der fik Preussen til at reagere og angribe de danske besiddelser i Holsten, Slesvig og Lauenborg. Dog mener kronikkens forfatter, at på den

korte bane var resultatet i 1864 dårligt, men at der på længere sigt fik Danmark heldet med at demokratisere landet på alle niveauer, netop fordi landet gik fra at være en multinational- til at blive en nationalstat, der senere bl.a. førte til et systemskifte i 1901 (s.34, l.76) og den gradvise etablering af velfærdsstaten i 1930'erne og 1950'erne (s.34, l.98). Altså tegner Østergaard et billede af Danmark, der var, på trods af næsten skæbnesvangre nationalpolitiske beslutninger i 1863-64, heldig, bl.a. pga. nederlaget og de daværende politiske europæiske konstellationer, med ikke blot at overleve, men at komme styrket ud af de turbulente år i slutningen af 1800-tallet og senere de to verdenskrige som en lille nationalstat.

3.6. MULIGE ÅRSAGER TIL FORSKELLIGE FORTÆLLINGER

Lars Lilholt Band er et folkrock band, der synger for ”folket” og derfor forherliger det de svage, den generelle befolkning og soldater, der symboliserer folkelighed, og samtidigt angriber bandet den politiske elite, der står befolkningen fjernt. Overfor dette noget konstruktivistiske bud på de ansvarlige for begivenheder i 1864 står bl.a. den nutidige historiker Glenthøj, der tilbyder en revisionistisk forklaring, hvor politikerne ikke alene bar hele skylden, sådan som en traditionel hidtidig forklaring lød, men at de forsøgte efter bedste evne at få det bedste ud af den umulige situation.

En mulig forklaring på disse forskellige fortællinger kan findes i, at det traditionelle synspunkt, hvor det var udelukkende politikerne, der havde ansvaret for nederlaget i 1864, vandt over andre synspunkter, fordi det var nemmest for befolkningen at udpege en eller flere klare syndebukke for den nationale katastrofe, der ramte landet. Især i krisetider har et samfund brug for en konstruktion af et narrativ, der kan hjælpe det med at komme videre³. I

³ Jf. Hansen, Per H. »Making Sense of Financial Crisis and Scandal: A Danish Bank Failure in the First Era of Finance Capitalism.« 2012: 701.

Danmarks tilfælde var de nationalliberale politikere, der førte en populistisk politik, der førte til et sammenstød med Preussen. I disse år oplever vi en revisionistisk tilgang, der, styrket af bl.a. den tidsmæssige afstand og fundet af nye historiske kilder, forsøger at rehabilitere den daværende politiske elites beslutninger og tegner et langt mere nuanceret billede af de turbulente år, og, i hvert fald for den danske nation, historiske begivenheder.

4. KONKLUSION

I opgavens første del har jeg undersøgt kong Christian IXs og regeringschef Monrads roller ift. rømning af Dannevirke. Jeg er ved en kildekritisk undersøgelse kommet frem til, at hverken kongen eller regeringschefen havde en aktiv rolle i beslutningen om rømningen. Det er muligt, at kongen, i sin iver for at redde sin hær, ønskede at påvirke beslutningen gennem bl.a. regeringschefen, men dette blev afvist af Monrad, der ikke ønskede, at hverken han eller kongen skulle blande sig i de militære anliggender, der var krigsrådets og krigsministeriets domæne.

I anden del af opgaven har jeg undersøgt, hvilke fortællinger om krigen i 1864 kommer til udtryk i teksterne 5, 8, 9, 10 og 11. Monrad forsvarede i sin redegørelse (T5) hærens tilbagetrækning, da den var alt for lille i forhold til fjendens tropper. Han ønskede at fremstå som en statsleder, der også i svære tider fulgte forfatningen og var en modererende faktor mellem kongen på den ene side og overkommandoen og krigsministeren på den anden side.

Lars Lilholt Bands popsang (T8) og Uffe Østergaards kronik (T11) er begge kritiske overfor den politiske elite, og ser politikerne som dem, der bragte ulykke over landet i 1864 via sine uvidende og uduelige synspunkter og handlinger. Dog skaber Østergaard en fortælling, hvor Danmark heldigvis profiterede på længere sigt i kraft af bl.a. større demokratisering og modernisering, men at det var nogle processer de nationalliberale politikere selvfølgelig ikke kunne forudsige. Glenthøj (T9) og Weekendavisens anmeldelse (T10) tilbyder en revisionistisk forklaring, der på flere punkter rehabiliterer den daværende politiske elite, der efter bedste evne forsøgte at navigere i den svære tid omkring 1864. Afslutningsvis har jeg diskuteret mulige års-

ger til de eksisterende fortællinger om krigen i 1864 og kommet frem til, at befolkningen havde brug for sydebukke og skurke, der var ansvarlige for nederlaget og de fandt dem primært blandt politikerne. Modsætningen til denne overbevisning vidner vi i disse år, hvor bl.a. historikeren Glenthøj forsøger at nuancere det politiske billede, der prægede den danske stat i årene omkring 1864.

LITTERATUR

Busck, Steen. *Kildekritisk tekstsamling*. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag, 2008. Print.

Hansen, Per H. »Making Sense of Financial Crisis and Scandal: A Danish Bank Failure in the First Era of Finance Capitalism.« *Enterprise and Society* 2012: 672-706. Print.

Olden-Jørgensen, Sebastian. *Til kilderne*. København: Gads Forlag, 2001. Print.